

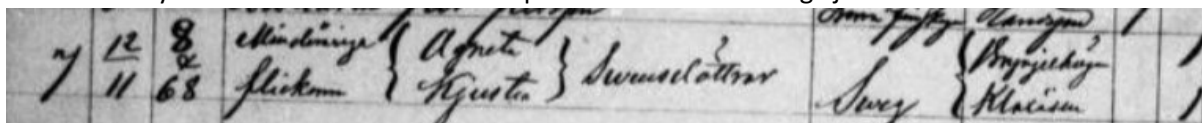
Morfars mor Kerstin Svensdotter född i Sveg 20 februari 1859 anges vara ett fosterbarn i Axel Grindes bok "Släkter i Rätan 1695 - 1900". Nils Sundkvist har i sin bok "Boplatser och människor i sörbyarna i Rätan" följande att säga om henne: "Anna och Jöns Kjellsson hade sex barn. Dessutom tog dom 7-åriga **Kerstin Svensdotter** från Sveg som fosterbarn."

Jöns Kjellsson var äldsta barnet till Kjell Jönsson från Nyhusgården i Böle som tillsammans med hustrun Agnes Halvarsdotter från Östgården i Klaxåsen etablerade ett torp nedanför gården Backen i Klaxåsen. Platsen fick namnet Kjells och är det torp som vid laga skiftet flyttades upp på berget. Där övertogs den plats som blev ledig när torpet Berg Halvars blev Hällan bortom Hoan.

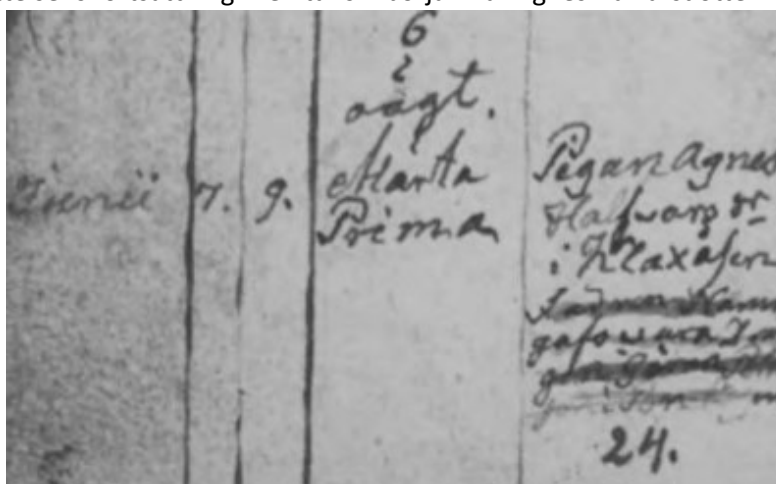
Kerstin kom inte ensam till Rätans socken. Hennes två år och fyra månader äldre syster Agneta kom vid samma tidpunkt. Den 12 november 1866 anländer hon till Bryngelhögen och paret Jöns Månsson och Märet Olsdotter på torpet Ut i backen. Axel Grinde noterar att **Kerstin** och Agneta är systrar. Det gör inte Sven Sundkvist när han bland annat skriver följande: "Makarna var barnlösa, men år 1866 tog de tioåriga flickan Agneta Svensdotter från Sveg till fosterbarn. Hon växte upp hos dem och år 1880 blev hon hushållerska hos Sven Hindriksson å Isbergs i Björnberget där hon var i 19 år. Hon fick två barn. Dottern Märta som dog sex år gammal i difteri och sonen Karl som dog ett år gammal i scharlakansfeber."

Varför blev systrarna fosterbarn och varför placerades de var för sig i just Rätans socken? Vilka är de

biologiska föräldrarna? Finns det ytterligare familjemedlemmar i Sveg och/eller på andra orter? Har **Kerstins** efterkommande släktingar som de inte känner till? Jag kan inte påminna mig om att vare sig föräldrar deras syskon eller generationen före dem nämnt möjligheten att Agneta och **Kerstin** var en del av en större familj.

Nyfikenhet ledde mig fram till berättelsens fortsättning. Den tar sin början när Agnes Halvarsdotter föder ett barn utan att det i kyrkböckerna tydligt framgår vem som är fadern. Agnes är född i Klaxåsen 19 mars 1793 som barn nummer två till Halvar Nilsson och hans hustru Märeta Matsdotter från Söderhögen. I födelseboken antecknar kyrkans företrädare namnet Märta Prima vid födelsedatumet 7 juni 1817. Två förnamn förekommer mycket sällan i socknen vid tiden. Jag vill tro att information-

en om födseln redigerats vid fler än ett tillfälle. Någon gång har ett mansnamn angivits och senare strukits. Jag tror också att Märta fått sitt extra förnamn vid samma eller ytterligare ett tillfälle. Kanske sker det när hennes yngsta syster kommer till världen. Jag konstaterar att justeringarna inte påverkat kyrkan att betrakta Märta Prima som oäkta. Trots överstrykningen går det att läsa namnet på en man,

Göran Persson. Med det som ledtråd hittar jag bara en kandidat förutsatt att avlandet skett med en socknens man i passande ålder. Göran är född i Bryngelhögen den 26 september 1792 och är ogift och barnlös när Märta föds. Han gifter sig 1819 med bonden och nämndeman Erik Ersson i Böle dotter Anna. Sex månader senare samma år gifter sig Agnes med Kjell son till bonden Jöns Larsson i Böle. Om det var nämndemannen som inte tyckte det var passande med en svärson med barn på bygden och fick till ändringarna i födelseboken får vi mest troligt aldrig veta. Hur som framöver i kyrkböckerna blir Märta känd med efternamnet Kjellsdotter. I husförhörslängden för Klaxåsen 1 för

åren 1827 - 1836 finns hon med utan att andranamnet Prima skrivs. De tre yngre halvsyskonen Jöns, Kristina och Märta nummer två finns också i hushållet. Varför döps den andra dottern till Märta? Kan det vara så att föräldrarna följde den så kallade bundna namngivningen? Mer om detta senare i berättelsen. Jag gissar att hon lämnar Klaxåsen 1837 eftersom hon då har åldern inne och saknas i husförhörslängden för åren 1837 - 1853.

Jöns Larsson	Agnes Halfvarsson	17 78
Dotter Märta	Agnes Halfvarsson	17 93
Dotter Märta	Agnes Halfvarsson	18 17
Dotter Märta	Agnes Halfvarsson	18 20
Dotter Märta	Agnes Halfvarsson	18 24

Kyrkans företrädare anger felaktigt den yngre Märta som utflyttad till Sveg. Det är inte troligt att en lite mer än tioårig tagit sig till Sveg. Så här skriver Nils Sundkvist bland annat om torpet Kjells: "Kjell Jönsson var från Nyhusgården i Böle och blev år 1819 gift med Agnes Halfvarsdotter från Östgården i Klaxåsen. De bodde från början i en stuga på Östgården, vilken ... sedan fick heta 'Agnesstugan'. De fick sedan

Kjell Jönsson	Agnes Halfvarsson	1778	1819
Dotter Märta	Agnes Halfvarsson	1793	
Dotter Märta	Agnes Halfvarsson	1824	
Dotter Märta	Agnes Halfvarsson	1829	

upplåtelse ... till ... Kjells av Agnes broder Mattias Halfvarsson å Östgården. Därmed var det bara för det nya torparparet att odla och bygga på den nya torpplatsen. Agnes hade dottern Märta, som troligen dog som liten eftersom det senare föddes en dotter som fick detta namn. Makarna fick tre barn."

Det är inte underligt att Sundkvist denna gång fick användandet av namnet Märta om bakfoten. Det finns otaliga exempel genom historien på föräldrar som återanvänder namn på avlidna barn när ett nytt ska namnges. Sundkvist skriver även att han inte lyckats utforska dottern Kristinas vidare liv. Det har jag och kan berätta att hon som 27-åring gifter sig i Hälsingland med Måns Månsson född 1825 i Ljusdal. Hon avlider tolv år senare av lungdot i Klösbo i Ljusdals socken. Enligt födelseboken är hon född i Nästeln och storebror anges vara född i Klaxåsen fyra år tidigare. Kan det vara så att Sundkvist missade att Kjell och Agnes tog en längre omväg från Agnesstugan till Kjells? Märta nummer två gifter sig med norrmannen Arndt Jonsson Bolland och lever ett stillsamt liv i trettio år på torpet Arndts i Klaxåsen. Paret får en son Jonas som efter föräldrarnas död säljer torpet flyttar till Lillhärdal där han som ogift skogsarbetare avlider i tuberkulos 1931.

Sonen Jöns övertar torpet Kjells år 1843. Han gifter sig med Anna Johansdotter, min farmors farfars äldre syster, 1864. Paret blir två år efter giftermålet fosterföräldrar till **Kerstin**. De hade i december

1864 efter en dag mist sin förstfödde Johan. Den 11 maj 1866 föds deras dotter Agnes. Om uppgifterna i flyttlängden stämmer får hon ett halvår senare en 7-årig storasyster och kusin. Blir **Kerstin** de första åren i Klaxåsen lillpigan som stöttar sin morbrors hustru? Innan jag fortsätter med Märta Primas liv i Sveg vill jag nämna att om Göran Persson är hennes biologiska far så finns hon ändå i min släkt eftersom Göran är min farfars farfars far.

Jag gissar att Märta Prima får tjänst som piga i Ytterberg som vid tiden var byn med flest innevånare i Svegs socken. Det blir en del spekulationer framöver eftersom kyrkoarkivet förstördes när prästgården brann 1870. Ytterberg är valet som destination eftersom det 1837, tidigare och senare fanns väl upptrampade stigar över kölen. Mitt letande och bekräftande av anor och deras ingiften visar på en inte obetydlig trafik till och från Ytterberg och byarna i södra delen av Rätans socken. Jag har tillgång till en släktutredning från 2003 med en moster som proband utförd av en okänd person. I den finns Märta Prima med. Utredningen är sparsam med att ange källor så den har endast använts som jämförelse med uppgifterna i de kyrkböcker som inte blev lågornas rov. Jag har även tagit stöd av vad som kallas den bundna namngivningen. Denna bland inbitna släktforskare omdebatterade sedvänja verkar i någon omfattning ha använts av den svenska allmogen. Följs den så får sönerna namn efter i någon ordning farfar, morfar och far. Döttrarna får sitt namn på samma sätt efter farmor, mormor och mor. I debattens kölvatten dyker det upp en mindre vanlig variant där ett barn får samma namn som ett äldre syskon som är i livet. Det kan vara så att flera äldre släktingar har samma förnamn. Baserat på det senare utesluter jag inte att Märta Prima är uppkallad efter sin mormor Märeta Matsdotter. Båda mödrarna till Märta nummer tvås farfar och farmor var döpta till Marita. Sist men inte minst har jag använt den digitaliserade information som Riksarkivet tillhandahåller.

Jag tror att Märta Prima finner sin make Sven Olofsson i Ytterberg eller i kyrkbyn och att de får fyra barn. **Kerstin** har förutom Agneta ytterligare två äldre syskon. Sven föds under året 1821 i Ytterberg. Han avlider den 28 mars 1887 boende nära kyrkan i Sveg. Båda hans föräldrarna föds och dör i Ytterberg. Olof Svensson föds 1792 och går ur tiden 1834. Karin Olofsdotter föds 1796 och följer sin man Olof tio år senare. Märta Prima även hon boende vid kyrkan har gått före sin man den 21 maj 1865. Hennes frånfälle verkar vara den händelse som startar processen att finna nya hem för de två yngsta barnen. Sven och kanske någon eller några andra verkar ha gjort bedömningen att han efter lite mer än ett år inte visat sig vara kapabel att fortsatt ge systrarna ett gott liv. De två äldsta är 18 och 20 år gamla när Märta Prima avlider och jag förmodar att det bedömdes att de får klara sig på egen hand.

Karin är äldst av syskonen född den 11 januari 1845. Hon gifter sig samma år som modern avlider med Per Jönsson från Sveg född den 17 juni 1839. Året efter giftermålet finner jag de i Forsa socken Hudiksvalls kommun. Där kommer deras två barn till världen. Emma Ingeborg Persdotter föds på nyårsdagen 1866 och lillebror Per Johan den 5 maj 1869. Det är fattigt i närheten av kyrkan i Forsa och Per Johan dör "*klen vid födslen*" redan den 15 juli samma år. Nitton dagar senare dör hans far av lungdot. Karin följer efter i samma sjukdom den 23 september inlagd på Hudiksvalls lasarett. Vem som nu ordnar Emmas transport till Sveg och morfar är okänt för mig. Jag misstänker att kyrkan i Forsa kan ha ett finger med i spelet. Tre år efter att **Kerstin** och Agneta fått fosterföräldrar har den 48-årige Sven Olofsson fått ansvar för ett treårigt barnbarn. De bor tillsammans vid kyrkan i Sveg tills hon som femtonåring blir piga i Duvberg. I den första gården stannar hon fyra år innan flytt till ytterligare en gård i Duvberg där hon stannar i ett år. Den 20 november 1886 flyttar hon till sin sista gård i Duvberg. Sju månader efter sin morfars död gifter hon sig den 6 november 1887 med bondsonen Olof Jonsson född i Duvberg den 15 juni 1856. Innan Emma avlider i hjärtslag den 4 september 1891 har hon fött tre barn. Maken får se två av tre växa upp i byn innan han dör den 20 januari 1935. Mellanbarnet dottern Erika född 4 augusti 1888 har jag inget spår efter. En gissning är att hon emigrerade.

Jon är äldst född 12 januari 1887 och gifter sig 1915 med Milda Elida Olofsdotter (1894 – 1973) från Duvberg. De får en stor familj Jonsson. Sex av sju barn når vuxen ålder och fyra av sex ser ut att ha blivit Duvberg och Svegs socken trogna. Jon lämnar för gott 1953. Per är yngst född den 16 februari 1890 och gifter sig 1916 med Emma Paulina Olsson från Sveg född 1896

död 1969. De får en något mindre familj Persson. En bror och en syster ser ut att ha blivit kvar i Duvberg och Svegs socken. Per avlider 1978. Duvberg verkar vara platsen att besöka för att finna ättlingar till mammas tremänningar.

Broder Olof född den 8 januari 1847 gifter sig den 9 oktober 1870 med Ingrid Märta Andersdotter från Borgsjö socken Ånge kommun (1844 - 1918). Femton dagar efter vigseln föds hans enda barn Sven Andreas Olofsson. Lungsoten tar Olof den 31 oktober 1874. Efter att modern gift om sig med värmlänningen Lars Nilsson från Lysviks socken Sunne kommun växer den fyraårige Sven Andreas växer upp med två halvsyskon Nils och Katarina. Kuriosa: Ingrid Märta är en ytterst avlägsen släkting till Märta Primas alternativa biologiska far Göran Persson.

Texten till bilden ovan från Jamtlis fotosamlingar lyder: *"Bilden är tagen på Ljusnan nedanför Back i Älvros, omkring 1910. Personerna på bilden: Sven Olsson "Back-Sven", gästgivare i Älvros, söner: Per t v och Olov t h i båten. Vid årorna sitter drängen Viktor Kvarnlöv. Fiskefångsten ser ut att vara god."* Kyrkbokens Sven Andreas Olofsson blir till vardags Back Sven. Barnens mor efter bröllopet nyårsdagen 1893 är Ingeborg Persdotter dotter till Per Jonsson Back från Älvros. Fotograf är Ingeborgs lillebror Jonas Backlund. I september 2021 finns 1 083 av hans bilder i Jamtlis fotosamlingar.

Back Svens son Per övertar gästgivarsysslan och gifter sig 1921 med kokerskan Maria Hulterström från Godegårds socken Motala kommun. Hon anländer Älvros via Kungsholmen i Stockholm. Paret lämnar inga barn efter sig när de går ur tiden på 1960-talet. Olof har året innan sin bror gift sig med Ida Kristina Svendsdotter från Älvros. De får tre barn. Den 9 augusti 2021 skickar jag ett SMS till Olofs barnbarn E i Älvros och berättar att jag i en råskiss till denna berättelse hittat en släktkoppling oss emellan. Hon återkommer och uppmanar mig att ta kontakt med hennes släktforskande kusin.

Torsdagen den 2 september 2021 sitter jag tillsammans med son och sondotter i C: s kök i Lofsdalen och dricker en kopp kaffe. Det lönar sig att leta.

Systemn Agnetas liv är delvis avhandlat i början av denna berättelse men behöver en avslutning. Jag har åtminstone övertygat mig själv om att Agneta hamnade i Bryngelhögen för att fostermodern är hennes fars moster. Släkten tog därmed gemensamt ansvar för de båda strandsatta systrarna. Agneta tog en omväg till Vitvattnet innan hon fortsatte livet som hushållerska i Björnberget. Det första av hennes två barn är noterat fött där. Åtta år efter att hon förlorat barn nummer två gifter hon sig för första och enda gången. Brudgummen är en skogsarbetare som började sitt arbetsliv som

gruvarbetare i Falun
Han föddes i Solbacka
lite norr om Borlänge.
Enligt kyrkoarkivet
döps han i Amsbergs
kapell den 9 augusti
1847 två dagar efter
att han blev Kur Jan
Andersson och Stina
Andersdotters först-

födde Anders Johansson. Kur Jan är från trakten medan Stina är från Fläckebo socken Sala kommun. Agneta och Anders är 43 respektive 52 år gamla när de gifter sig. Anders är nyss anländ från Bergs socken där han under 21 år mestadels bott på olika gårdar i Tossåsen. De får inga barn och bor efter giftermålet 1899 i Klaxåsen inhysta som grannar till spelmannen Alia. När Andreas Siverstsson lägger ned fiolen 1910 och fram till att en leversjukdom tar Agnetas liv 1914 bor de i Bryngelhögen. Cancern tar Anders liv på lasarettet i Sveg fjorton år senare. Anders flyttar aldrig ifrån Bryngelhögen innan resan till Sveg. Han bor stundtals bara ett stenkast från svägerskan **Kerstin**. Kuriosa: Jag spenderade rätt mycket tid i Solbackas omgivningar under den period i livet när cykeln och mopeden var mina färdmedel. Långt senare i livet får jag veta att min svärfar i modern tid ansvarat för en mindre del av utsmyckningen i Amsbergs kapell.

Kerstin, änka två gånger om, avlider av hjärtfel den 22 november 1924. Hon fick tre barn med Paul Frank där endast morfar Sven Olof (Frank Olle) fick barnbarn. Jag är ett av dem och har två systrar samt tio kusiner. I äktenskapet med Per Persson Aspholm från Nederhögen (1845 – 1902) får hon två döttrar som sammanlagt breddat min släkt med sju barn. Den 17 september 2021 talar jag i telefon med tremänningen A. Släktväven tättnar. Som ett av otaliga barnbarns barnbarns barn till Agnes Halvarsdotter lär jag mig gärna mer samtidigt som jag kan dela med mig av de detaljer som inte fått plats i denna berättelse.